

garáž ,uzavretý priestor na úschovu motorového vozidla' (od 20. stor.) • Z fr. *garage*, od slova *garer* ,priviesť na chránené miesto', germ. pôvodu (východiskový výraz súvisí s nem. *wahren* ,chrániť') – slovo sa pôvodne vzťahovalo na úschovu lodí, neskôr sa prenieslo aj na úschovu železničných vagónov a iných dopravných prostriedkov.

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

reštaurovať

,obnovovať, obnoviť' (od 19. stor.) • Z lat. *restaurare*, *restauratum* ,opäť vystavať, obnoviť', čo je obrtena (s využitím významovo jednoznačnejšieho predpony /re- staršieho *instaurare* ,obnoviť', zloženého z /in- a koreňa *staur*, nejasného pôvodu. Pôvodný význam obnovy (r. *staré maľby* i r. *cisárstvo* ,obnoviť', opäť nastoliť) sa posunul aj v smere ,obnoviť (sa) fyzické sily, občerstviť (sa)', odiaľ *restaurácia* ako ,zaradenie poskytujúce občerstvenie (vo forme stravy)' (pozri aj /motorest); porov. i významovo odlišné *reštaurátor* (r. *umeleckých pamiatok* ap., podľa lat. *restaurator*) a *reštaurátor* ,majiteľ ap. reštaurácie' (fr. *restaurateur*).

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

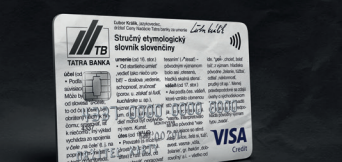

bilbord

publ. ,velkoplošná reklamná tabuľa', pôv. pís. *billboard* (od 20. stor.) • Z angl. *billboard* – výraz pôvodne označoval dosku, na ktorej sa zverejňujú rôzne oznamy, plagáty, inzeráty ap.; ide o zloženinu angl. *bill* ,plagát, oznámenie ap.' (prevzaté zo strlat. *billa*, ktorého východiskom je lat. *bullā* ,pečať; úradná listina [s pečatou]'; /bula) a *board* ,doska' (germ.).

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

mýto

,poplatok za používanie ciest a mostov' (od 15. stor.) • Psl. **myto* (**mūt*-); obyčajne sa vysvetľuje ako prevzaté z germ. jazykov – východiskom je asi sthnem. (bavor.) *mūta* ,mýto, clo' (nem. *Maut*), resp. gót. *mōta* ,id.'.

reklama

,verejnú odporúčanie niečoho na kúpu' (od 19. stor.) • Z fr. *réclame*, od fr. *réclamer* vo význame ,pripomínať, upozorňovať', doslova asi ,opakovane volať', čo je prevzaté z lat. *reclāmāre* (/reklamovať). – reklamovať ,žiadať náhradu al. nápravu', staršie aj ,žiadať o oslobodenie z vojenskej služby' (od 19. stor.) • Z lat. *reclāmāre* (hlasito) odporovať, prejavovať nevôľu', pôvodne ,naspáť (resp. opakovane) kričať', od /re- a lat. *clāmāre* ,kričať, hlasne volať'.

Karta, ktorá má význam

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

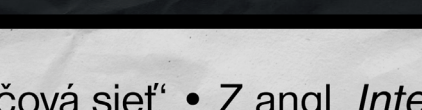
DIALOG *1100

plagát

,vyvesené al. nalepené verejnú oznámenie' (od 19. stor.) • Z nem. *Plakat*, prevzatého prostredníctvom hol. *plakkaat* z fr. *placard* ,oznámenie, výveska' – ide o odvodeninu od fr. *plaquer* ,pritlačiť (niečo na niečo)', prevzatého zo strhol. *placken* (hol. *plakken*) ,naniesť, umiestniť, prilepiť'. Pozri aj /plaketa.

Karta, ktorá má význam

internet

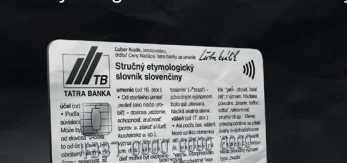
inform. ,celosvetová počítačová sieť' • Z angl. *Internet* (prvýkrát doložené údajne už v r. 1974) – výraz vznikol skrátením angl. *internetwork*, zloženého z /inter- a angl. *network* ,sieť, sústava, systém' (od angl. *net* ,sieť' a *work* ,práca; výsledok práce, dielo').

autobus

(od 20. stor.) • Zloženina /*auto*- a *bus*, čo je skrátenie staršieho *omnibus*, pôvodne označujúceho koč na prepravu viacerých cestujúcich – názov zaviedol v 2. polovici 20. rokov 19. stor. fr. priekopník mestskej dopravy S. Baudry (pôsobiaci v meste Nantes, neskôr v Paríži), ktorý sa údajne inšpiroval reklamným štítom klobučníka Omnésa „*Omnēs omnibus*“ (Omnēs pre všetkých), využívajúcim slovnú hračku v podobe súzvuku priezviska *Omnēs* a lat. *omnis* ,všetok', *omnēs* ,všetci', *omnibus* ,dat. pl. ,všetkým, pre všetkých'. Pozri aj /trolejbus.

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

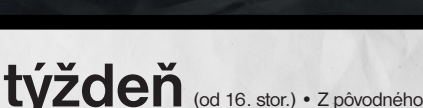
DIALOG *1100

čakať

(od 15. stor.) • Psl. **čakati* (**k'ē-k*), od ide. **k'e-* ,dávať pozor na niečo ap.'; ďalej pozri /čajsi. Slk. dial. *čekať*, *čakať* je reflexom variantného psl. **čekati*; redukovaný variant tohto koreňa (**čēk*-) je zachovaný v dočkať, počkať, prečkať, vyčkať (iného pôvodu je /čkať ,štikútať').

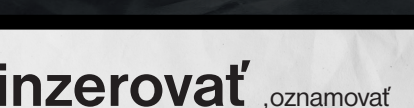
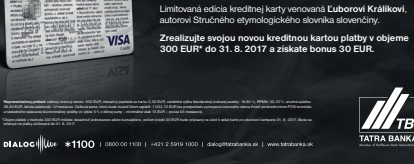
Karta, ktorá má význam

most

(od 14. stor.) • Psl. **mostъ*, bez jednoznačnej etymológie; jednot. výklady zohľadňujú rôzne spôsoby budovania mostov. Obyčajne sa vysvetľuje ako pôvodné **mo-tō*, od psl. **meti*; /*mest*-) – pôvodným významom mohlo byť 1., čo je hodené, prehodené cez rieku, roklinu ap.' (porov. napr. fr. *jetter le pont* ,postaviť most', doslova ,hodiť most'), resp. 2., čo je nahádzané (na seba), odtiaľ aj ,násypl, val, hrádza' > ,cesta po násype atď.' (porov. poľabské *mōst* ,id.' > ,most').

Karta, ktorá má význam

trh

(od *15. stor.) • Psl. **trъgъ*. Málo jasný výraz; porovnáva sa s lit. *tuŕgus*, lot. *tirgus* ,trh' (môže však ísť aj o prevzatie sl. pôvodu), resp. s výrazmi zo starovekej jadranskej oblasti – porov. ijr. *tergito* ,obchodník', venetský miestny názov *Tergeste* ,Terst' (tal. *Trieste*), resp. aj alb. *treg* ,trh, trhovisko' (ak nejde o prevzaté od Slovanov). Uvažovalo sa aj o prevzati z orientálnych jazykov.

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

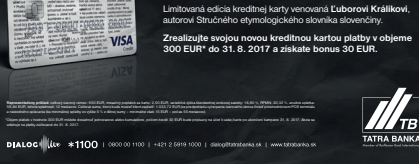
DIALOG *1100

mesto

(od 15. stor.) • Z hľadiska pôvodu hlásokový variant (s využitím rozdielu e/ie) slova /*mīsto*. Významovo posun ,miesto' > ,mesto' nastal asi pod vplyvom sthnem., strhmem. *stat* ,miesto' (dnešné nem. *Stätte*), ktoré nadobudlo od 12. stor. význam ,mesto' (nem. *Stadt*) – podľa stredovekého práva išlo o obývané miesto majúce určité práva a výsady. Z odvodenín: *mešťan* (od toho i staršie *mešťan-osta* ,*starosta*'), *predmestie* a i.

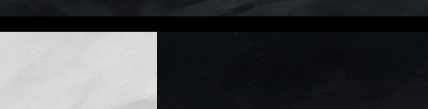
Karta, ktorá má význam

breh

(od 15. stor.) • Psl. **bergъ*; pribuzné s het. *parkur*, stind. *brhān*, avest. *barzant*, arm. *barj* ,vysoký', toch. A. B *pärk* ,dvíhať sa', strir. *bri* ,kopec', gót. *baurgs* ,mesto, veža', nem. *Berg* ,vrch' a i. – všetko od ide. **bhregh-* ,vysoký'. Význam slova sa posunul v smere ,vyvýšené miesto' (porov. *išť dolu/hore b-om* ,dolu/hore kopcom, sahom ap.') > ,(vyvýšená) zem pozdĺž vodnej plochy (b. *rieky, jazera, mora*). Z odvodenín: *nábregie*, *pobrežie* (zo spojenia na, po *brehu*) a i. Pozri aj /brečtan.

Karta, ktorá má význam

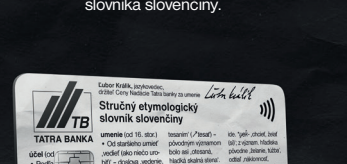

fasáda

,priečelie' (od 19. stor.) • Z fr. *façade*, čo je prevzaté z tal. *facciata* ,id.' , odvođeného od tal. *faccia* ,tvár; predná strana', z lat. *faciēs* ,tvár', pôvodne ,spôsob, ako je niečo vytvorené, ako niečo vyzerať, vzhľad' (k významu porov. i /tvár), od lat. *facere* ,robiť, tvoriť, vytvárať'.

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

DIALOG *1100

bicykel

(od 20. stor.) • Z fr. *bicycle*, čo je asi obmena (pomocou /bi- staršieho fr. *tricycle* ,trojkolesový vozík', zloženého z /tri- a fr. *cycle* ,kruh, koleso' (prevzaté z lat.; /cyklus). Z odvodenín: *bicyklista*, skrátene *cyklista* (k tomu *cyklistika* ap.).

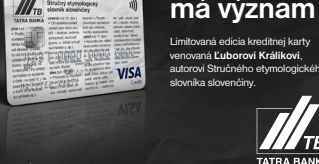
behať

(od *13. stor.) • Psl. **bēgati*, čo je iteratívum od psl. **bēgti* (zachované v pol. *biec*, rus. dial. *beč* ,behať' a i.), ktoré súvisí s hind. *bhāg-* ,utekať' a i. – všetko od ide. **bheg-* ,utekať'. Z odvodenín: *behať sa* (o krave) mať čas párenia; *beh*, *bežný* (staršie i *b-é peníze* ,nachádzajúce sa v behu'; odtiaľ asi ,každodenne používaný' > ,všedný, obyčajný);

banka

(,vydutá nádobka s úzkym hrdlom' (od 16. stor.) • Zdrobnenina od /baňa (z ľud. lat. **bānea* m., *kúpele*), význam ,vydutá nádobka' vznikol na základe tvaru kupulovitých rím. *kúpeľov*. – *banka* ,finančná inštitúcia' (od 18. stor.) • Z tal. *banco* m., *banca* z., pôvodne ,lavica, stôl' (prevzaté zo sthnem. *bank* ,lavica'). Slovo zaznamenalo významový vývin ,lavica, pri ktorej ponúka svoje služby peňazomeneč' > ,finančná inštitúcia'; novší význam ,súbor dát' (/data banka ap.) je podľa angl. *bank*. Pozri aj /bank, /banket.

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty 2017

Tatra banka vydáva každý rok limitovanú edíciu kreditnej karty venovanú jednému z laureátov Ceny Nadácie Tatra banky.

Tento rok to bol Ľubor Králik, jazykovedec a autor Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

HLAVNOU IDEOU KAMPANE BOLO PRACOVAŤ SO SLOVAMI ZO SLOVNÍKA, KTORÉ POMENÚVAJÚ JEDNOTLIVÉ NOSIČE ČI MÉDIÁ.

Inšpirovali sme sa názvami nosičov a periodik, ale aj ich umiestnením. V slovníku sme dokázali nájsť na každé médium vlastné slovo, preto bolo takmer každé médium samostatné a neopakovateľné, so svojim vlastným hedlajnom/slovom.

centrum

,stred, ústredie, stredisko' (od 18. stor.) • Z lat. *centrum*, čo je prevzaté z gr. *kentron* ,stred', odvodeného od gr. *kentōō* ,bodám, pichám' – gr. *kentron* označovalo rôzne ostré predmety (osteň, žihadlo, bodec ap.), odtiaľ i význam ,nožička kružidla, ktorá sa zabodáva do podkladu pri kreslení kružnice' > ,stred (kruhu)'.

DIALOG *1100

Karta, ktorá má význam

Limitovaná edícia kreditnej karty venovaná Ľuborovi Králikovi, autorovi Stručného etymologického slovníka slovenčiny.

